

IOŚ-PIB
Instytut Ochrony Środowiska
Państwowy Instytut Badawczy

**WARSZTATY DLA INTERESARIUSZY:
WYJĄTKOWA UNIWERSALNA
WARTOŚĆ DOBRA I ŚWIADCZENIA PRZYRODNICZE**

PODSUMOWANIE – 25.05.2022 r.

Sfinansowano ze środków
Narodowego Funduszu
Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej

IOŚ-PIB
Instytut Ochrony Środowiska
Państwowy Instytut Badawczy

GŁÓWNE INFORMACJE - PODSUMOWANIE

Główne informacje o warsztatach

- **3 warsztaty (3 tury)**, których treść i sposób przeprowadzenia były tożsame, odbyły się w dniach 10-11 maja (dwa warsztaty w godzinach pracy oraz warsztat popołudniowy od godziny 17.00).
- **Warsztaty miały dwa główne cele:**
 - ✓ informacyjno-edukacyjny związany z Wyjątkową Uniwersalną Wartością Puszczy Białowieskiej;
 - ✓ oraz dyskusyjno-warsztatowy - w tej części jako wprowadzenie przedstawiono problematykę świadczeń przyrodniczych, następnie w podgrupach pracowano nad rozpoznaniem (zdiagnozowaniem) świadczeń przyrodniczych, jakie dla różnych grup interesariuszy świadczy Puszcza Białowieska.

Główne informacje o warsztatach

- **W warsztatach udział wzięło łącznie 46 osób**
- W poszczególnych grupach (turach) uczestniczyło:
 - ✓ 10 maja godz. 11.00-13.30 – 15 osób
 - ✓ 10 maja godz. 17.00-19.30 – 14 osób
 - ✓ 11 maja godz. 11.00-13.30 – 17 osób

Główne informacje o warsztatach

Uczestnikami warsztatów byli przedstawiciele następujących interesariuszy:

Lasów Państwowych (Nadleśnictwo: Białowieża, Browsk, Hajnówka, Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Białymstoku), Białowieskiego Parku Narodowego, Biura Urządzania Lasu i Geodezji Leśnej, samorządów lokalnych (Białowieża, Dubicze Cerkiewne, Hajnówka), samorządu regionalnego (urząd marszałkowski), mieszkańców, lokalnych liderów społecznych, przedsiębiorców, lokalnych organizacji pozarządowych (m.in.: Puszczyków Głos), środowiska naukowego (m.in.: Instytut Biologii Ssaków Polskiej Akademii Nauk) oraz ponadlokalnych organizacji pozarządowych (m.in.: Polska Fundacja Rozwoju Regionalnego, Fundacja Zdrowe Miasto, WWF).

IOŚ-PIB
Instytut Ochrony Środowiska
Państwowy Instytut Badawczy

WYJĄTKOWA UNIWERSALNA WARTOŚĆ DOBRA - PODSUMOWANIE

Wyjątkowa uniwersalna wartość to znaczenie przyrodnicze Dobra, które jest na tyle wyjątkowe, że przekracza granice państwowe oraz ma powszechne znaczenie dla obecnych i przyszłych pokoleń ludzkości, z czego wynika konieczność nieustannej jego ochrony przez całą międzynarodową społeczność.

Dobro posiada **wyjątkową uniwersalną wartość**, gdy:

- spełnia jedno lub więcej kryteriów wpisu,
- spełnia warunek integralności,
- ochrona i zarządzanie gwarantuje utrzymanie kryteriów i integralności z momentu wpisu.

DEKLARACJĘ WYJĄTKOWEJ UNIWERSALNEJ WARTOŚCI dla każdego Dobra **przyjmuje Komitet Światowego Dziedzictwa** i tylko Komitet może przyjąć decyzję o jej zmianie.

Deklaracja Wyjątkowej Uniwersalnej Wartości ma kluczowe odniesienie dla przyszłej ochrony i zarządzania Dobrem.

Podstawowym celem wszelkich działań na terenie Dobra oraz w jego strefie buforowej jest zachowanie wartości z momentu wpisu (lub poprawa ich stanu).

Wyjątkowa Uniwersalna Wartość Puszcza Białowieska

Historia wpisu:

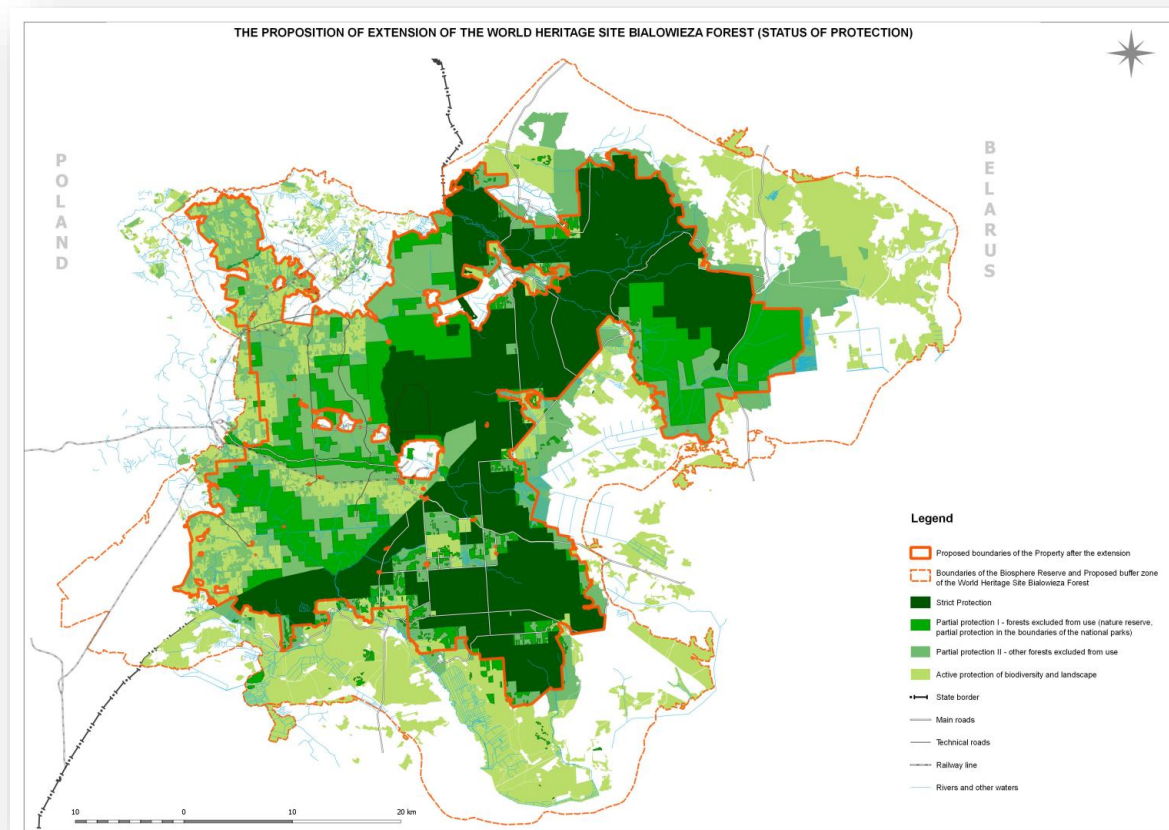
- 1979 - Białowieża National Park - kryterium VII
- 1992 - Belovezhskaya Pushcha/Białowieża Forest - kryterium VII
- 2014 - Białowieża Forest - kryterium IX, X Wniosek renomacyjny przygotowany we współpracy przez Białowieski Park Narodowy, Lasy Państwowe oraz białoruski Park Narodowy "Puszcza Białowieska" został złożony przez Państwo Polskie i rozpatrzony przez Komitet Światowego Dziedzictwa UNESCO na posiedzeniu w 2014 r. (Doha, Katar)

Wyjątkowa Uniwersalna Wartość Puszcza Białowieska

Dobro Światowego Dziedzictwa Puszcza Białowieska spełnia następujące kryteria:

IX. Stanowi **wyjątkowy przykład istotnych procesów ekologicznych i biologicznych** zachodzących w ewolucji i rozwoju ekosystemów lądowych, jak również zbiorowiskach roślin i zwierząt.

X. Obejmuje **najbardziej znaczące i istotne siedliska przyrodnicze dla ochrony różnorodności biologicznej in-situ**, włączając zagrożone gatunki posiadające wyjątkową uniwersalną wartość z punktu widzenia nauki lub ochrony.

Wyjątkowa Uniwersalna Wartość Puszcza Białowieska

Wyciąg z deklaracji wyjątkowej uniwersalnej wartości przyjętej dla Puszczy Białowieskiej:

Dzięki trwającej od kilku wieków ochronie, Puszcza zachowała swój pierwotny charakter po dziś dzień.

Dobro obejmuje obszar **141 885 ha** wraz ze strefą buforową o pow. **166 708 ha**.

Obszar ten ma wyjątkowe znaczenie dla ochrony przyrody z uwagi na powierzchnię **starodrzewi** obejmujących duże nietknięte obszary, na których zachodzą procesy naturalne. Ich rezultatem jest bogactwo martwych drzew – zarówno stojących jak i leżących, przekładające się na dużą **różnorodność gatunków grzybów i bezkręgowców saproksylicznych**.

Obiekt zapewnia ochronę różnorodnej i bogatej fauny, obejmującej 59 gatunków ssaków, ponad 250 gatunków ptaków, 13 gatunków płazów, 7 gatunków gadów i ponad 12 000 gatunków bezkręgowców. Symbolem obiektu jest żubr.

Puszcza Białowieska to różnorodny kompleks chronionych ekosystemów leśnych, będących przykładem lasów mieszanych typowych dla ekoregionu Europy Środkowej, oraz szereg siedlisk nieleśnych, w tym łąki wilgotne, doliny rzek i inne tereny podmokłe.

Wieloletnia tradycja badań naukowych nad niemal nienaruszonym ekosystemem leśnym oraz liczne publikacje, w tym opisy nowych gatunków, znacznie podnoszą wartość obiektu.

Wyjątkowa Uniwersalna Wartość Puszcza Białowieska

Wyciąg z deklaracji wyjątkowej uniwersalnej wartości przyjętej dla Puszczy Białowieskiej:

Puszcza Białowieska jest obszarem niezastąpionym dla zachowania różnorodności biologicznej, przede wszystkim ze względu na rozmiar, status ochronny oraz nieomal nienaruszony stan zachowania przyrody.

Obiekt ten zamieszkuje **największa żyjąca na wolności populacja żubra**.

Obiekt **odgrywa znaczącą rolę w ochronie grzybów**. Odkryto tu kilka nowych dla nauki gatunków, a swoje stanowiska ma tutaj wiele gatunków zagrożonych wyginięciem.

Obiekt stanowi duży, **spójny obszar poddany różnym reżimom ochronnym**, obejmujący wszystkie typy ekosystemów leśnych regionu i stanowiący naturalne środowisko życia dużych ssaków.

Niektóre z ekosystemów obecne w obiekcie (łąki wilgotne, tereny podmokłe, doliny rzeczne) wymagają utrzymania poprzez aktywne działania.

Istnieje jednakże kilka wyzwań spowodowanych istnieniem barier wewnątrz obiektu oraz jego względnej izolacji przez otaczające go tereny rolne, wymagających ciągłego zarządzania i monitorowania.

Białowieski Park Narodowy (Polska), Lasy Państwowe (Polska) oraz władze białoruskiego Parku Narodowego Puszczy Białowieskiej **zawarły umowę dotyczącą przygotowania i realizacji zintegrowanego planu zarządzania Obiektem**, a także ustanowienia transgranicznego Komitetu Sterującego.

Wyjątkowa Uniwersalna Wartość Puszcza Białowieska

Wszelkie proponowane zmiany wpisu, zwłaszcza te dotyczące Wyjątkowej Uniwersalnej Wartości (czyli kryterium wpisu, integralności, ochrony i zarządzania), muszą być gruntownie uzasadnione i podlegają ocenie ekspertów IUCN. Ponadto, aby były wiążące, wymagają akceptacji Komitetu Światowego Dziedzictwa UNESCO.

IOŚ-PIB
Instytut Ochrony Środowiska
Państwowy Instytut Badawczy

ŚWIADCZENIA PRZYRODNICZE - PODSUMOWANIE

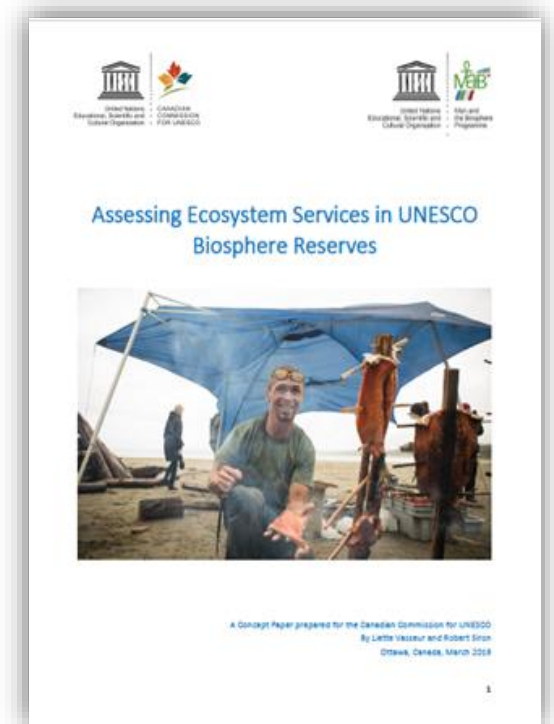
Podejście warsztatowe

Ocena świadczeń przyrodniczych Puszczy Białowieskiej na podstawie podejścia zastosowanego w:

Vasseur L. & Siron R. 2019. *Ocena usług ekosystemowych w rezerwatach biosfery UNESCO*. Kanadyjska Komisja ds. UNESCO.

„Ocena świadczeń przyrodniczych (usług ekosystemów) jest istotna dla obszarów UNESCO, ponieważ pomaga w określeniu rodzajów zarządzania potrzebnymi w różnych strefach – w powiązaniu z wartościami, takimi jak np.: wartości duchowe czy zdrowotne, które w danej strefie powinno się traktować priorytetowo”.

Wprowadzenie do tematyki świadczeń przyrodniczych

- Terminologia, podejścia, metody badawcze.
- Usługi ekosystemowe świadczone przez Puszcę Białowieską - wyniki badań prowadzonych z użyciem różnych metod.
- Nowe podejście wykorzystywane od 2018 r. w ocenach prowadzonych przez Międzyrządową Platformę Naukowo-Polityczną ds. Różnorodności Biologicznej i Funkcjonowania Ekosystemów (IPBES).

Wprowadzenie do tematyki świadczeń przyrodniczych

Wkład Przyrody w Życie Ludzi (Nature's Contribution to People, NCP)

- rozwinięcie i uzupełnienie koncepcji usług ekosystemowych:

- Wprawdzie przyroda dostarcza wiele podstawowych „towarów” i „usług”, takich jak dobra konsumowane oraz zapewnienie dobrej jakości gleb, wód i powietrza, jednak w procesie podejmowania decyzji należy rozpoznać i uznać jej ogromne znaczenie społeczne, kulturowe, duchowe i religijne, tak aby zapewnić właściwą ochronę i zrównoważone użytkowanie dóbr naturalnych;
- Kultura ma kluczowe znaczenie dla wszystkich powiązań między ludźmi a przyrodą, zatem podkreśla się znaczenie nauk społecznych i humanistycznych oraz systemów wiedzy społeczności lokalnych i rdzennej ludności (do niedawna oceny wartości przyrody dokonywane były przede wszystkim z użyciem metod stosowanych w naukach przyrodniczych i ekonomicznych).

Wkład Przyrody w Życie Ludzi (NCP)

Regulacyjny

Funkcjonalne i strukturalne aspekty organizmów/ ekosystemów, które modyfikują warunki środowiskowe doświadczane przez ludzi oraz podtrzymują/regulują generowanie korzyści materialnych i niematerialnych.

Kategoria obejmuje np.: oczyszczanie wody, regulację klimatu lub regulację erozji gleby.

Często nie są bezpośrednio doświadczane przez ludzi.

Materialny

Substancje, przedmioty lub inne elementy materialne pochodzące z natury, które bezpośrednio podtrzymują fizyczną egzystencję ludzi i majątek materialny.

Zazwyczaj są one fizycznie konsumowane, np.: organizmy są przekształcane w żywność, energię lub materiały do celów ozdobnych.

Niematerialny

Wpływ przyrody na subiektywne lub psychologiczne aspekty, na których opiera się jakość życia ludzi, zarówno na poziomie indywidualnym, jak i zbiorowym.

Kategoria obejmuje te aspekty, które dają możliwości rekreacji, inspiracji i przeżyć duchowych.

Projekt Białowieża Forest: „Wykonanie Planu Zarządzania dla Obiektu Światowego Dziedzictwa Puszcza Białowieża” – warsztaty z Interesariuszami
nt. „Wyjątkowa uniwersalna wartość dobra i świadczenia przyrodnicze”
Hajnówka, 10-11 maja 2022 r.

Identyfikacja świadczeń przyrodniczych Puszczy Białowiejskiej – Karta pracy na warsztat

Kategoria wkładu w życie ludzi (NCP)	Rodzaj świadczeń przyrodniczych	Opis	Znaczenie dla Interesariuszy
			Skala liczbowo: 1 - 2 - 3
Regulacyjny	Zapewnienie siedlisk dla gatunków	Zapewnianie siedlisk, które są niezbędne do cyklu życiowego gatunków	
	Pożywienie i odpoczynek dla gatunków wędrownych		
	Rozmnażanie i rozprzestrzenianie się gatunków	Zapewnienie warunków dla procesu reprodukcji grzybów, roślin i zwierząt	
	Zapylanie i nasiona		
	Regulowanie jakości powietrza	Przechwytywanie pyłów, aerozoli, środków chemicznych z atmosfery	
	Regulowanie klimatu	Wychwytywanie i magazynowanie węgla z gazów cieplarnianych – wpływ na kształtowanie klimatu	
	Ochrona i oczyszczanie gleby	Zapobieganie erozji, gromadzenie materiału organicznego, wpływ na obieg składników	
	Ochrona i oczyszczanie zasobów wodnych	Filtrowanie i retencja wody	
Materiałny	Ochrona przed zagrożeniami i zdarzeniami ekstremalnymi (powodzie, osuwiska)	Obniżenie skali zniszczeń powodowanych przez ekstremalne zdarzenia pogodowe poprzez tworzenie stref zabezpieczających przed klęskami	
	Ograniczenie szkodliwych organizmów i procesów biologicznych	Regulacja dynamiki populacji (np. relacje drapieżnik/ofiara), regulacja populacji szkodników i gatunków inwazyjnych atakujących lasy a także gatunków przenoszących choroby, procesy biodegradacji	
	Inne – jakie?		
	Dostarczenie energii	Dostarczenie surowców do produkcji paliw na bazie biomasy	
	Dostarczenie żywności	Zapewnienie warunków do produkcji żywności (np. owoce runa leśnego, grzyby, miód) i pasz (śródlęgne łąki)	
Niemateriałny	Dostarczenie materiałów oraz pracy	Zapewnienie drewna, włókien, wody, zapewnienie miejsc pracy	
	Dostarczenie zasobów leczniczych	Dostarczenie grzybów i roślin, wykorzystywanych jako leki tradycyjne lub surowce w branży farmaceutycznej	
	Inne – jakie?		
	Nauka i inspiracja	Stworzenie warunków dla rozwoju edukacji wiedzy i umiejętności, inspiracja dla sztuki	
	Doświadczenia psychiczne i fizyczne	Stworzenie możliwości dla sportu, rekreacji, wypoczynku, turystyki; radość z życia dzięki kontaktom z dziką przyrodą	
Niemateriałny	Wspieranie tożsamości (duchowość)	Zapewnienie podstaw dla tworzenia doświadczeń religijnych, duchowych i społecznych	
	Stwarzanie możliwości wspierania dobrej jakości życia	Odporność ekosystemów w obliczu zmian środowiskowych (np. wzmocnienie adaptacji do zmian klimatu)	
	Inne – jakie?		

Podejście NCP przełożyło się na skonstruowanie karty pracy na warsztat.

Przedstawiona obok karta ma charakter poglądowy, wszystkie rodzaje świadczeń przyrodniczych jakie podlegały analizie wymieniono na dalszych slajdach przedstawiając wyniki pracy warsztatowej.

IOŚ-PIB
Instytut Ochrony Środowiska
Państwowy Instytut Badawczy

PRACA WARSZTATOWA - PODSUMOWANIE

Praca warsztatowa w podgrupach

Podsumowania

- Na każdej turze warsztatów przeprowadzano pracę warsztatową i dyskusję w podgrupach.
- Z wykorzystaniem karty pracy na warsztat (zaprezentowana w poprzedniej części prezentacji) każda podgrupa miała ocenić rangę/znaczenie poszczególnych rodzajów świadczeń przyrodniczych pełnionych przez Puszcę Białowieską. Ważny był kontekst własnego punktu widzenia i oceny różnych grup interesariuszy.
- Łącznie na wszystkich turach warsztatów pracowało 10 podgrup (1 tura – 4 podgrupy, 2 tura – 3 podgrupy, 3 tura – 3 podgrupy).

Prezentacja wyników prac

Zbiorcze zestawienie

- W czasie warsztatu każda podgrupa omawiała pokrótce wynik swojej wewnętrznej dyskusji, zwracając przede wszystkim uwagę na te świadczenia przyrodnicze, które w toku dyskusji uznano za kluczowe.
- Poszczególne podgrupy pracujące w ramach jednej tury warsztatów w ten sposób poznały swoje wyniki prac oraz ewentualne różnice w podejściu do problematyki świadczeń przyrodniczych pełnionych przez Puszcę Białowieską.
- **W dalszej części prezentujemy Państwu podsumowanie prac wszystkich grup pracujących w ramach 3 tur warsztatów.**

Praca warsztatowa – podsumowanie

Wkład w życie ludzi Regulacyjny (1)

Rodzaj świadczeń przyrodniczych	Średnia ocena	Liczba ocen 1	Liczba ocen 2	Liczba ocen 3
Zapewnienie siedlisk dla gatunków Pożywienie i odpoczynek dla gatunków	2,6	1	2	7
Rozmnażanie i rozprzestrzenianie się gatunków Zapylanie i nasiona	2,8	1	-	9
Regulowanie jakości powietrza <i>(jedna podgrupa nie doszła do porozumienia w kwestii oceny)</i>	2,3	2	2	5
Regulowanie klimatu	2,1	3	3	4

Praca warsztatowa – podsumowanie

Wkład w życie ludzi Regulacyjny (2)

Rodzaj świadczeń przyrodniczych	Średnia ocena	Liczba ocen 1	Liczba ocen 2	Liczba ocen 3
Ochrona i oczyszczanie gleby	2,2	3	2	5
Ochrona i oczyszczanie zasobów wodnych	2,8	-	2	8
Ochrona przed zagrożeniami i zdarzeniami ekstremalnymi (powódzie, osuwiska) <i>(jedna podgrupa nie doszła do porozumienia w kwestii oceny)</i>	1,9	3	4	2
Ograniczenie szkodliwych organizmów i procesów biologicznych <i>(jedna podgrupa nie doszła do porozumienia w kwestii oceny)</i>	2,3	1	4	4

Praca warsztatowa – podsumowanie

Wkład w życie ludzi Materialny

Rodzaj świadczeń przyrodniczych	Średnia ocena	Liczba ocen 1	Liczba ocen 2	Liczba ocen 3
Dostarczenie energii	1,9	5	1	4
Dostarczenie żywności	2,2	-	9	1
Dostarczenie materiałów oraz pracy	2,5	1	3	6
Dostarczenie zasobów leczniczych	2,2	1	6	3

Praca warsztatowa – podsumowanie

Wkład w życie ludzi Niematerialny

Rodzaj świadczeń przyrodniczych	Średnia ocena	Liczba ocen 1	Liczba ocen 2	Liczba ocen 3
Nauka i inspiracja	2,6	1	2	7
Doświadczenia psychiczne i fizyczne	2,9	-	1	9
Wspieranie tożsamości (duchowość)	2,4	2	3	5
Stwarzanie możliwości wspierania dobrej jakości życia <i>(dwie podgrupy nie doszły do porozumienia w kwestii oceny)</i>	2,5	1	2	5

Praca warsztatowa – podsumowanie

- ☐ Żaden z rodzajów świadczeń przyrodniczych nie został oceniony przez wszystkie podgrupy jako kluczowy.
- ☐ Największą rangę pracujący na warsztacie przypisali świadczeniom związanym z doświadczeniami psychicznymi i fizycznymi (wkład w życie ludzi: niematerialny).
- ☐ Najniższą rangę przypisano następującym rodzajom świadczeń: ochrona przed zagrożeniami i zdarzeniami ekstremalnymi (powodzie, osuwiska) (wkład w życie ludzi regulacyjny) oraz dostarczanie energii (wkład w życie ludzi niematerialny).

Praca warsztatowa – podsumowanie

- ❑ Jedynie 3 z 18 rodzajów świadczeń nie uzyskały ocen skrajnych od podgrup.
- ❑ Łącznie 4 rodzaje świadczeń przyrodniczych nie zostało ocenione przez co najmniej jedną podgrupę, ze względu na trudność z ustaleniem rangi ważności.
- ❑ Zgłoszono także dodatkowe propozycje świadczeń przyrodniczych: w grupie regulacyjnych – 2 (m.in. ochrona przeciwpożarowa); w grupie materialnych – 3 (m.in. zaopatrzenie lokalnej ludności w drewno opałowe oraz zaopatrzenie w drewno potrzebne do budowy tradycyjnych domów; w grupie niematerialnych – 4 (m.in. dziedzictwo kulturowe; konserwowanie wartości kulturowych np. język, religia).

W1: Świadczenia przyrodnicze Puszczy Białowieskiej

Rozmawiamy o znaczeniu i wartości Puszczy Białowieskiej. Wyniki dyskusji przyczynią się do opracowania opisu Dobra i zdefiniowania celów jego ochrony.

W2: Bariery i problemy ochrony Puszczy Białowieskiej

Budujemy drzewo problemów. Wskazywane problemy uwzględnimy w charakterystyce stanu Puszczy. Jest to podstawa definiowania celów ochrony i planowania odpowiednich działań ochronnych.

W3: Rozwiązywanie problemów ochrony Puszczy Białowieskiej

Wspólnie szukamy sposobów rozwiązania problemów ochrony Puszczy i wskazujemy interesariuszy odpowiedzialnych za wdrożenie tych rozwiązań. Wyniki dyskusji będą stanowić podstawę do określenia działań i podmiotów wdrażających.

W6: Strefy ochronne. Zasady, kryteria.

Zastanawiamy się nad kryteriami dla stref ochronnych wyznaczonych w Puszczy, biorąc pod uwagę potrzeby jej ochrony. Spróbujemy zaakceptować to podejście, tak aby każdy interesariusz mógł się czuć odpowiedzialny za ochronę Dobra.

W7: Strefowanie w Puszczy Białowieskiej.

Weryfikujemy strefy ochronne w Puszczy Białowieskiej i uzgadniamy ich granice. Od stopnia reżimu ochronnego w danej strefie zależy jakie działania będziemy w nich realizować.

W4: Wizja i cele zarządzania Puszcą Białowieską

Wypracowujemy wizję i cele ochrony, które będą odzwierciedleniem naszych ambicji. Wizja będzie sięgać lat 2050. Cele będą nie tylko długo-, średnio-, ale i krótkoterminowe.

W5: Turystyka w Puszczy Białowieskiej

Poznajemy dobre praktyki ze świata w zakresie turystyki w obiektach UNESCO. Zastanawiamy się jak te praktyki wykorzystać w Puszczy. Udostępnianie Puszczy dla celów turystycznych jest jednym z elementów zarządzania Puszcą.

W8: Działania ochronne w Puszczy Białowieskiej

Ustalamy, jakimi działaniami, możemy osiągnąć cele Planu. Wypracowujemy wspólną listę działań i wskazujemy interesariuszy odpowiedzialnych za ich wdrażanie.

W11: Wypracowanie zasad i narzędzi konsultacji

Ustalamy, w jaki sposób interesariusze będą uczestniczyć w konsultowaniu Planu Zarządzania. Ustalenia te nie tylko zastosujemy w procesie konsultacji projektu Planu, ale także będą zawarte w Planie.

W10: Wdrażanie, monitorowanie, ewaluacja

Wypracowujemy i uzgadniamy sposób wdrażania działań (w tym ich finansowania), monitorowania postępów wdrażania Planu, ewaluacji osiągania celów.

W9: Koordynacja polityk w Puszczy Białowieskiej

Wypracowujemy rekomendacje dla strategii i planów, które mogą mieć wpływ na Puszcę Białowieską, tak aby polityki te służyły osiągnięciu celów Planu.

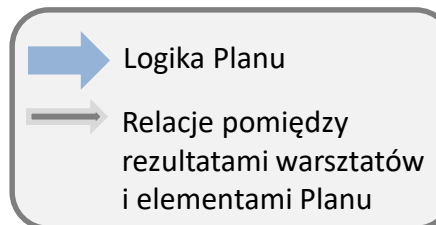
Zarządzanie
Puszcą
Białowieską

Puszcza
Białowieska
i jej znaczenie

Zachowanie
wartości
Puszczy
Białowieskiej

Granica Puszczy
Białowieskiej
i strefy
ochronne

Strategia
ochrony Puszczy
Białowieskiej

IOŚ-PIB
Instytut Ochrony Środowiska
Państwowy Instytut Badawczy

DZIĘKUJEMY!

ios.edu.pl/bialowieza-forest/

Sfinansowano ze środków
Narodowego Funduszu
Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej